

ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [VERICA TRSTENJAK]

SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 29. novembrī¹

I — Ievads

vienas puses, un iestādēm un publiskajām institūcijām, no otras puses.

1. Šī lieta ir par Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komercietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs (turpmāk tekstā — “Regula Nr. 1348/2000”)² 8. panta 1. punkta interpretāciju un īpašo jautājumu par to, vai adresāts var atteikties pieņemt dokumentu izsniegšanai, ja izsniedzamais prasības pieteikums kādā ārvalstu civilprocesā gan ir pārtulkots saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā, tomēr šis prasības pielikumi nav, un adresāts apgalvo, ka nesaprot sūtītājas dalībvalsts valodu, lai gan, īstenojot savu profesionālo darbību, viņš ir noslēdzis līgumu, kurā apņēmās izmantot sūtītājas dalībvalsts valodu sarakstē starp lietas dalībniekiem, no

2. Šis *Bundesgerichtshof* [Federālās Augstākās tiesas, Vācija,] lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemts tiesvedībā par zaudējumu atlīdzību *Industrie- und Handelskammer Berlin* (turpmāk tekstā — “*IHK Berlin*”) pret arhitektu biroju *Nicholas Grimshaw & Partners Ltd*, sabiedrību, kas nodibināta atbilstoši Anglijas tiesībām (turpmāk tekstā — “*Grimshaw* birojs”), par kādas celtnes nepietiekamu plānošanu. *IHK Berlin* cēla prasību pret *Grimshaw* biroju saistībā ar garantiju. Lietas dalībnieki tiesvedībā strīdas par to, vai *Grimshaw* birojam ir juridiski korekti paziņots par prasību. Inženieru birojam *Weiss und Partner*, kas reģistrēts Āhenē [*Aachen*] (turpmāk tekstā — “*Weiss* birojs”), tika paziņots par strīdu.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — OV L 160, 37. lpp.

II — Atbilstošās tiesību normas

3. Regulas Nr. 1348/2000 preambulas astotā un desmitā apsvēruma redakcija ir šāda:

“(8) Lai nodrošinātu šīs regulas efektivitāti, iespēja atteikties izsniegt dokumentus ir tikai ārkārtas situācijās.

(10) Adresāta interešu aizsardzībai izsniegšana būtu jāveic tās vietas oficiālajā valodā vai vienā no oficiālajām valodām, kurā to veic, vai arī citā izcelsmes dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot.”

4. Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā noteikts:

“Atteikums pieņemt dokumentu

1. Saņēmēja iestāde informē adresātu, ka viņš var atteikties pieņemt dokumentu izsniegšanai, ja tas nav kādā no šīm valodām:

a) saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai, ja šajā valstī ir vairākas oficiālās valodas, tās vietas oficiālajā valodā vai valodās, kurā veic izsniegšanu; vai

b) sūtītājas dalībvalsts valodā, ko adresāts saprot.”

III — Galvenie fakti, pamata prāva, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

5. *IHK Berlin*, pamatojoties uz 1994. gada 16. februāra arhitektu līgumu, cēla prasību par zaudējumu atlīdzību pret Londonā reģistrēto *Grimshaw* biroju, Anglijas tiesību sabiedrību, nepietiekamas plānošanas dēļ. Attiecīgajā līgumā *Grimshaw* birojs apņēmas sniegt plānošanas pakalpojumus būvdarbu projektam Berlinē. Arhitektu līguma 3.2.6. punktā ir noteikts:

“Pakalpojumi ir jāsniedz vācu valodā. Sarakste starp [*IHK Berlin*] un [*Grimshaw*”

biroju], iestādēm un publiskajām institūcijām ir jāveic vācu valodā.”

dokumenti par trūkumu konstatēšanu un novēršanu un par to izmaksām. Turklāt to pielikumu saturs, uz kuriem atsaucās *IHK Berlin*, prasības pieteikumā bija izklāstīts daļēji.

Šā arhitektu līguma 10.2. punktā ir noteikts:

“Jurisdikcija strīdu gadījumā ir Berlīnes tiesām.”

7. 2002. gada 29. maija prasības pieteikuma, ar kuru *IHK Berlin*, pamatojoties uz arhitektu līgumu, cēlis prasību par zaudējumu atlīdzību pret *Grimshaw* biroju, kopija vācu valodā jau 2002. gada 20. decembrī tika izsniegta *Grimshaw* birojam. Pēc tam, kad *Grimshaw* birojs sākotnēji atteicās saņemt prasības pieteikuma kopiju tulkojuma angļu valodā neesamības dēļ, 2003. gada 23. maijā Londonā tam tika izsniegts prasības pieteikuma tulkojums angļu valodā un tā vācu valodā izstrādātie pielikumi bez tulkojuma.

Šā arhitektu līguma 10.4. punktā ir noteikts:

“Šis līgums ir pakļauts Vācijas tiesībām.”

6. *IHK Berlin* ir iesniegusi Vācijas tiesās prasības pieteikuma un dažādu to pielikumu norakstus, uz kuriem tā šajā prasībā ir atsaukusies, lai tos izsniegtu *Grimshaw* birojam. Tajos ietilpst starp lietas dalībniekiem noslēgtais arhitektu līgums, papildu vienošanās, to projekti, izraksti no pakalpojumu saraksta, kā arī vairākas vēstules, tostarp arī no *Grimshaw* biroja, kas attiecas uz saraksti ar firmām, kas pilnvarotas konstatēt un novērst apgalvotos trūkumus. Kā uzskata *Bundesgerichtshof*, *Grimshaw* birojam pirms prasības celšanas tomēr nebija zināmi visi pielikumi, it īpaši

8. Ar 2003. gada 13. jūnija procesuālo dokumentu *Grimshaw* birojs iebilda, ka sūtījums neatbilstot likumam, jo pielikumi nav pārtulkoti angļu valodā, un šī iemesla dēļ, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, atteicās saņemt prasības pieteikuma kopiju, kuras izsniegšanu uzskatīja par spēkā neesošu. Turklāt *Grimshaw* birojs cēla iebildumu par noilgumu un paziņoja par strīdu *Weiss* birojam, kurš tiesvedībā Vācijas tiesās piedalās kā persona, kas iestājusies lietā.

9. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Landgericht Berlin* [Berlīnes Apgabaltiesa] starpspriedumā ir atzinusi, ka 2003. gada 23. maijā par prasības pieteikumu tika paziņots atbilstoši noteikumiem. *Kammergericht Berlin* [Berlīnes Apelācijas tiesa] ar spriedumu noraidīja *Grimshaw* biroja apelācijas sūdzību. Pret šo apelācijas tiesas spriedumu persona, kas iestājusies lietā, — *Weiss* birojs — iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā *Bundesgerichtshof*.

10. *Bundesgerichtshof* apgalvo, ka saskaņā ar *Zivilprozessordnung* [Vācijas Civilprocesa kodeksu] prasības pieteikums, kurā ir atsauces uz pievienotajiem pielikumiem, kopā ar tiem veido vienu veselu un ka atbildētājam ir jāsaņem visa tā prasītāja sniegtā informācija, kas ir nepieciešama atbildētāja aizstāvībai. Līdz ar to prasības pieteikuma kopijas izsniegšanas spēkā esamību nedrīkst vērtēt neatkarīgi no pielikumu izsniegšanas, jo svarīgākā informācija jau esot iekļauta prasības pieteikumā, un tiesības tikt uzklautam ir nodrošinātas, jo atbildētājam vēl ir pietiekamas iespējas aizstāvēties tiesvedības laikā.

11. Izņēmums no šī principa ir pieļaujams tad, ja atbildētāja informācijas vajadzība nav būtiski ietekmēta, piemēram, tādēļ, ka prasībai nepievienotais pielikums ir nosūtīts

gandrīz vai vienlaikus ar prasības celšanu, vai atbildētājam jau pirms prasības celšanas ir bijuši zināmi visi dokumenti. Iesniedzējtiesa norāda, ka *Grimshaw* birojam šajā gadījumā nebija zināmi visi dokumenti, it īpaši dokumenti par trūkumu konstatēšanu un novēršanu un par to izmaksām. Šādi dokumenti nevar tikt uzskatīti par nenozīmīgām detaļām, jo no to vērtējuma varētu būt atkarīgs lēmums par replikas iesniegšanu.

12. *Bundesgerichtshof* arī skaidro, ka neviens no *Grimshaw* biroja pārstāvjiem neprot vācu valodu, un uzskata, ka Regulu Nr. 1348/2000 var interpretēt tādējādi, ka [dokumentu] nedrīkst atteikties saņemt tāpēc, ka nav pārtulkoti pielikumi, jo Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā nekas nav teikts par atteikumu pieņemt pielikumus. Turklāt saskaņā ar Regulas Nr. 1348/2000 4. panta 3. punkta pirmo teikumu attiecībā uz pieprasījumu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs paredzētajā standarta veidlapā jābūt informācijai par dokumenta veidu un izmantoto valodu tikai attiecībā uz izsniedzamo dokumentu (standarta veidlapas 6.1. un 6.3. punkts), bet ne attiecībā

uz pielikumiem, attiecībā uz kuriem prasīts uzrādīt tikai to skaitu (standarta veidlapas 6.4. punkts). Kā uzskata *Bundesgerichtshof*, svarīgi tomēr ir vienīgi tas, vai attiecīgais dokuments ir izsniedzamais dokuments Regulas Nr. 1348/2000 izpratnē; veidlapas struktūra šo jautājumu nevar ietekmēt.

līguma ietvaros. *Bundesgerichtshof* norāda uz tādu pārrobežu līgumu gadījumu, kurus slēdz ar vājākām līgumslēdzējām pusēm, kurām, iespējams, nepieciešama lielāka aizsardzība, kā, piemēram, patērētājiem, kuri līgumā ir piekrituši sarakstīties profesionālās darbības veicēja valodā. Tomēr šajā gadījumā *Grimshaw* birojs līgumu ir noslēdzis profesionālās darbības ietvaros. Nav īpašas nepieciešamības šo biroju aizsargāt, un tātad nav nepieciešamības atzīt tā tiesības atteikties saņemt dokumentu.

13. *Bundesgerichtshof* apgalvo, ka, pēc tās domām, gadījumā, ja nebūtu iespējams nepieņemt [dokumentu] tikai tāpēc, ka pielikumi nav pārtulkoti, nepietiek ar līgumu, kurā prasītājs un atbildētājs ir noteikuši, ka sarakste tiek veikta vācu valodā, lai noliegtu atbildētāja tiesības noraidīt izsniegšanu atbilstoši Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunktam. Minētais noteikums nenozīmē, ka atbildētājs saprot valodu Regulas Nr. 1348/2000 nozīmē.

15. Tā kā *Bundesgerichtshof* bija šaubas par Regulas Nr. 1348/2000 interpretāciju, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

14. Visbeidzot gadījumā, ja līguma noteikuma dēļ nevar pieņemt, ka valodu saprot, *Bundesgerichtshof* jautā, vai vienmēr ir tiesības atteikties saņemt prasību, kad pielikumi nav pārtulkoti, vai arī ir izņēmumi, piemēram, ja atbildētājam pielikumu tulkojums jau ir vai ja pielikumi burtiski ir atstāstīti prasības pieteikumā, kurš ir pārtulkots. Tomēr tā tas varētu būt arī gadījumā, ja pielikumos ir dokumenti valodā, par kuru ir vienojušās līgumslēdzējas puses spēkā esoša

“1) Vai Regulas Nr. 1348/2000 [..] 8. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka adresātam nav tiesību atteikties pieņemt dokumentus, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, ko adresāts saprot?”

- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzīga:
16. Tiesvedībā piedalījās *Grimshaw* birojs, *Weiss* birojs, *IHK Berlin*, Francijas, Itālijas, Slovākijas un Čehijas valdības, kā arī Komisija.

vai Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka adresāts sūtītājas dalībvalsts valodu šīs regulas izpratnē “saprot” jau tāpēc vien, ka tas profesionālās darbības ietvaros ir noslēdzis ar prasītāju līgumu, kurā vienojies, ka sarakste notiks sūtītājas dalībvalsts valodā?

17. 2007. gada 24. oktobra tiesas sēdē *Weiss* birojs, *Grimshaw* birojs, Francijas valdība un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas jautājumiem.

- 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzīga:

IV — Lietas dalībnieku argumenti

vai Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka adresāts nedrīkst atsaukties uz šo tiesību normu, lai atteiktos saņemt dokumenta pielikumus, kas nav izstrādāti saņēmējas dalībvalsts valodā vai vienā no sūtītājas dalībvalsts valodām, kuru adresāts saprot, ja viņš savas profesionālās darbības ietvaros ir noslēdzis līgumu, kurā vienojies, ka sarakste tiks veikta sūtītājas dalībvalsts valodā, un ja nosūtītie pielikumi attiecas uz šādu saraksti un ir izstrādāti līgumā paredzētajā valodā?”

A — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

18. *Weiss* birojs uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saņēmējam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu atbilstoši šīs regulas 8. panta 1. punktam arī tad, ja izsniedzamā dokumenta pielikumi nav saņēmējas

dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot.

iespējams, pirmām kārtām izriet no pielikumiem un ne vienmēr sakrīt ar prasītāja minētajiem apsvērumiem. Visbeidzot *Grimshaw* birojs uzskata, ka, nepārtulkojot visus prasības pieteikuma pielikumus, tiek pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, jo, ja tiesvedība notiktu Vācijas teritorijā, visi pielikumi būtu vācu valodā.

19. *Grimshaw* birojs uzskata, ka adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot. Jau atbilstoši Regulas Nr. 1348/2000 8. panta formulējumam par dokumentiem nav uzskatāmi vienīgi advokātu izstrādāti prasības pieteikumi, bet visas vēstules un pierādījumi, kas tika nodoti izsniegšanai. Regulas Nr. 1348/2000 5. panta 1. punkta un 8. panta 1. punkta būtība un mērķis izšķiroši liecina, ka arī prasības pieteikuma pielikumi ir "dokumenti". *Grimshaw* birojs atsaucas arī uz Tiesas (29. panta 3. punkts) un Pirmās instances tiesas (35. panta 3. punkts) reglamentiem, no kuriem izriet, ka prasības pieteikums un pielikumi ir jāapskata kā viens vesels. Abiem ir jābūt vienā valodā, proti, šajā gadījumā valodā, kuru atbildētājs saprot. Tomēr nav kritērija, kas nodrošinātu pietiekamu tiesisko drošību, lai noteiktu, kādi tulkojumi ir vajadzīgi atbildētāja aizstāvībai. Gluži otrādi, ir jāpārtulko visi pielikumi, jo iepazīšanās ar tiem ir priekšnoteikums ne tikai lēmumam par to, vai ir jāaizstāvas, bet arī par aizstāvības metodēm un veidu pieņemšanai. Dažas aizstāvības metodes,

20. *IHK Berlin* uzsver, ka *Grimshaw* birojs kopā ar prasības pieteikumu ir saņēmis arī minētos pielikumus. *IHK Berlin* norāda, ka adresāta tiesības atteikties saņemt dokumentu saskaņā ar Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta tekstu un sistēmu attiecas tikai uz tiesas dokumentiem. Pielikumi nav dokumenti šajā nozīmē. Gluži otrādi, tie ir citi nosūtāmie dokumenti. Lai sasniegtu mērķi informēt atbildētāju par prasības priekšmetu un pamatu, nav jāpārtulko liela apjoma pielikumi, kuros šajā gadījumā ir nozīmīgs tikai viens noteikums. Pierādījums par apgalvotajiem faktiem ir jāsniedz tiesvedības gaitā, un šajā stadijā jebkurā laikā ir iespējams likt pārtulkot noteiktus, prasības iesniegšanas

reizē nepārtulkotus, dokumentus. Prasītāja pienākums pārtulkot visus pielikumus varētu izrādīties ļoti dārgs un būtu pretrunā ar regulā paredzēto paātrināšanas mērķi.

Līdz ar to dokumenta adresātam ir jāpiešķir tiesības atteikties saņemt dokumentu arī tad, ja Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā paredzētās prasības par tulkojumu nav izpildītas tikai attiecībā uz vienu vai dažiem pielikumiem.

21. *Francijas valdība* uzsver, ka visu nosūtāmo dokumentu pārtulkošana valodā, kuru adresāts saprot, ir obligāts priekšnosacījums tā interešu ievērošanai un tiesību uz aizstāvību nodrošināšanai. Tāpat tā uzskata, ka uz visiem paziņojamiem dokumentiem attiecas vienādi nosūtīšanas noteikumi un it īpaši vienādi pārtulkošanas pienākumi neatkarīgi no tā, vai tie ir paši izsniedzamie dokumenti vai arī to pielikumi. Pielikumi ir dokumenta neatņemama sastāvdaļa. Turklāt Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 2. punktā ir paredzēts, ka saņēmēja iestāde nosūta atpakaļ sūtītājam iestādei dokumentus, kas ir jāpārtulko, ja adresāts izsniedzamo dokumentu noraida. Tādējādi no šī panta teksta izriet, ka var pieprasīt pārtulkot ne tikai izsniedzamo dokumentu, bet visus nosūtāmos dokumentus.

22. *Itālijas valdība*, norādot uz lietvārda “dokumenti” izmantošanu daudzskaitli, uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresāts var atteikties saņemt izsniedzamo dokumentu, ja tā pielikumi ir citā valodā, kas nav saņēmējas dalībvalsts oficiālā valoda vai sūtītājas dalībvalsts valoda, kuru adresāts saprot.

23. *Slovākijas valdība*, ņemot vērā tiesisko regulējumu, kurš galvenokārt iekļauts Regulas Nr. 1348/2000 preambulas apsvērumos, konstatē, ka regulas vienvērtīgas interpretācijas un piemērošanas interesēs ar jēdzienu “izsniedzamais dokuments” ir jāsaprot ne tikai galvenais dokuments, bet arī pielikumi, kas adresātam ir nosūtīti kopā ar šo dokumentu. Lai adresāts varētu rūpīgi iepazīties ar dokumentu, kurš viņam izskatāmajā lietā ir izsniegts un lai viņš sūtītājas dalībvalsts tiesā varētu pamatoti atsaukties uz savām tiesībām, ir nepieciešams, lai viņš precīzi zinātu izsniedzamā dokumenta saturu pilnībā. Šī iemesla dēļ Slovākijas valdība uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresātam ir tiesības atteikties saņemt izsniedzamo dokumentu saskaņā ar 8. panta 1. punktu arī tad, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot.

24. *Čehijas valdība* uzskata, ka prasības pieteikuma pielikumi kopā ar prasības pieteikumu ir jāsaprot kā viens vesels un tiem ir jāpiemēro vienādas valodas prasības. Par šādu interpretāciju galvenokārt liecina tas, ka prasības pieteikuma pielikumu nozīme tiesvedībā atbildētājam un tiesai pamato tiesību uz taisnīgu tiesu interpretāciju tādējādi, ka tās iekļauj atbildētāja informēšanu par pielikumu saturu. Pielikumiem ir jābūt pārtulkotiem arī tad, ja prasītājs iesniegtajā prasības pieteikumā atstāsta vai arī min nozīmīgas šo pielikumu daļas. Ir jāsasniedz līdzsvars lietas dalībnieku starpā, kas lietā nozīmē, ka ir jāpastāv lietas dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzībai. Ja prasītājs prasības pieteikumam pievieno pielikumu, var uzskatīt, ka viņam tā saturs ir zināms, un šāda iespēja ir jādod arī atbildētājam. Svarīgo daļu minēšana pašā prasības pieteikumā neietekmē atbildētāja tiesības. Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu arī tad, ja tikai dokumenta pielikumi ir citā valodā, nevis oficiālajā valodā vai adresātam saprotamā valodā.

25. *Komisija* vispirms norāda, ka parasti prasības pieteikuma pielikumu mērķis ir sniegt papildu informāciju par prasības pieteikumu vai pamatot prasības pieteikumā

minētās informācijas pareizību. Tāpēc pielikumi principā ir prasības pieteikuma sastāvdaļa. Turklāt Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā, kurā runa ir par izsniedzamo dokumentu, ir izmantots vispārīgs jēdziens, kas norāda uz to, ka šis jēdziens ir jāinterpretē plaši; tas varētu iekļaut gan prasības pieteikumu, gan tā pielikumus. Regulas Nr. 1348/2000 pielikumā esošajā veidlapā nav rodama atbilde uz jautājumu, kas ir izsniedzamais dokuments.

26. Regulas Nr. 1348/2000 preambulas desmitais apsvēruma pamato valodu režīmu, kas ir paredzēts Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā. Tas, vai ir jātulko pielikumi, ir jānovērtē, ņemot vērā ietekmi uz prasības pieteikuma adresāta interesēm. Pielikumi nav jātulko, ja to saturs tiek izklāstīts pašā prasības pieteikumā. Turpretim pielikumu valodas izpratne ir svarīga adresāta interešu ievērošanai, ja prasības pieteikumā norādīts uz pielikumiem, neminot to saturu. Ja pielikumi iekļauj nepieciešamo informāciju, kuras prasības pieteikumā nav, atbildētājs var atteikties tos saņemt, ja tie nav pārtulkoti.

B — *Par otro prejudiciālo jautājumu*

27. *Weiss birojs* norāda, ka tas, ka tiesības atteikties saņemt dokumentu ir atkarīgas no tā, ka adresāts ar otru lietas dalībnieku ir noslēdzis līgumu, kurā ir vienošanās par saraksti sūtītājas dalībvalsts valodā, nav saderīgs ar Regulu Nr. 1348/2000. Šāds noteikums neaplicina, ka dokumenta adresāts tiešām saprot sūtītājas dalībvalsts valodu. Sarakstei viņš var izmantot arī tulkošanas biroja pakalpojumus. Vienošanās par līguma valodu nevar pielīdzināt piekrišanai par strīda izskatīšanu atbilstošā tiesas valodā. Strīda izskatīšanai — specifisko juridisko terminu dēļ — kopumā nepārprotami ir vajadzīgas augstākas adresāta svešvalodu zināšanas nekā līgumisko attiecību izpildei savā nozarē.

28. *Grimshaw birojs* uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu nevar interpretēt tādējādi, ka adresāts “saprot” sūtītājas dalībvalsts valodu jau tāpēc vien, ka tas savas profesionālās darbības ietvaros ir noslēdzis ar prasītāju līgumu, vienojoties, ka sarakste notiks sūtītājas dalībvalsts valodā. Tas, ka dokumenta adresāts savas profesionālās darbības ietvaros ir noslēdzis ar prasītāju līgumu, vienojoties, ka sarakste notiks sūtītājas dalībvalsts valodā, vienīgi liecina

par valodas zināšanu esamību. Ja prasības pieteikuma izsniegšana būtu notikusi, pamatojoties uz netiešiem pierādījumiem, netiktu ievērotas tiesības tikt uzklausītam. Tas, ka adresāts līgumā vienojies, ka sarakste notiks sūtītājas dalībvalsts valodā, vēl nenozīmē, ka viņš šo valodu patiešām arī saprot. Tas nemaz arī neļauj dogmatiski pamatot, kāpēc tādām līgumam starp privātpersonām, kuram atbilstoši līgumslēdzēju pušu gribai būtu jāattiecas tikai uz līguma pienācīgu savstarpēju izpildi, būtu jāierobežo subjektīvās publiskās tiesības tikt uzklausītam, kādas ir adresātam attiecībā uz tiesām, kuras īsteno valsts varu.

29. *IHK Berlin* uzskata, ka tiesiskajās attiecībās, kurās ir radies strīds, līgumslēdzēju pušu vienošanās izmantot noteiktu valodu ir svarīgāka par Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto. Šāda vienošanās pamato faktisku pieņēmumu, ka adresāts saprot dokumentu, ja tas skar konkrētas tiesiskās attiecības un ir līgumā paredzētajā valodā. Ja līgumslēdzējas puses ir noteikušas, kurai valodai to tiesiskajās attiecībās jābūt noteicošajai, tad šī valoda kalpo netraucētai līguma izpildei un tai ir nozīme arī tad, ja rodas strīds, kurš var nonākt līdz pat prasības celšanai. Ar šādu noteikumu līgumslēdzējas puses, saņemot dokumentu līgumā paredzētajā valodā, apbūšēji atsakās

atsaukties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

30. *Francijas valdība* pirmām kārtām uzskata, ka valsts tiesām, pamatojoties uz attiecīgā gadījuma faktiem, ir jāizvērtē, vai sūtītājas dalībvalsts valoda var tikt uzskatīta par adresātam saprotamu Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Tas, ka sūtītājas dalībvalsts valodu līgumslēdzējas puses ir izvēlējušās sarakstei, arī varētu būt vēra ņemams aspekts.

31. Ar šo apstākli vien tomēr nepietiek, lai uzskatītu sūtītājas dalībvalsts valodu adresātam par saprotamu Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē un valsts tiesu atbrīvotu no vajadzības izskatīt katru gadījumu atsevišķi. Ja sūtītājas dalībvalsts valoda tiktu uzskatīta par saprotamu adresātam tādēļ vien, ka līguma noteikums paredz, ka sarakste ir jāveic šajā valodā, tādējādi tiktu radīts juridisks pieņēmums, kas būtu nesamērīgs ar to, kas ir paredzēts regulā.

32. *Itālijas valdība* uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresātam ir tiesības

atteikties saņemt izsniedzamo dokumentu vai šā dokumenta pielikumus, kuri nav saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot. Turklāt nav nozīmes līgumslēdzēju pušu izvēlētajai līguma valodai viņu sarakstes ietvaros, pat ne tad, ja dokumenta pielikumi adresātam ir izsniegti līgumā paredzētajā valodā. Tiesības noraidīt dokumentu, kurš ir citā valodā, ko dokumenta adresāts nesaprot, nevar atcelt, pamatojoties vienīgi uz apstākli, ka līgumslēdzējas puses ir vienojušās par šīs valodas izmantošanu savā sarakstē. Var būt šaubas par to, ka vienošanās par līgumā paredzēto valodas izvēli līgumslēdzējai pusei varētu būt saistoša arī, izmantojot valodu stadijā, kurā līgumiskajās attiecībās rodas grūtības, it īpaši tad, ja konflikts starp līgumslēdzējām pusēm ir nonācis tiesā.

33. *Slovākijas valdība* uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts nevar tikt interpretēts tādējādi, ka adresāts sūtītājas dalībvalsts valodu "saprot" jau tāpēc vien, ka viņš ir vienojies ar prasītāju profesionālās darbības ietvaros savu saraksti veikt sūtītājas dalībvalsts valodā. Slovākijas Republika uzskata, ka privāta vienošanās starp adresātu un prasītāju par sūtītājas dalībvalsts valodas izmantošanu sarakstē profesionālās darbības ietvaros nav būtiska,

lai nodrošinātu noteikumiem atbilstošu izsniegšanu regulas izpratnē.

uz pieņēmumu, pat ja tas varētu būt pamatots ar konkrētām norādēm, piemēram, uz līguma noteikumu par sarakstē izmantojamo valodu. Tādējādi tas, ka izskatāmajā gadījumā adresāts profesionālās darbības ietvaros līgumā ar prasītāju ir vienojies veikt saraksti sūtītājas dalībvalsts valodā, varētu tikt izmantots tikai kā liecība spējai šo valodu saprast; tomēr šī vienošanās vien nav pietiekams pierādījums tam, ka adresāts sūtītājas dalībvalsts valodu patiešām arī saprot.

34. Čehijas valdība uzskata, ka vienošanās par noteiktas valodas izmantošanu profesionālās darbības ietvaros ne vienmēr liecina par valodas zināšanām Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta mērķiem. Lietas dalībnieku vienošanās par noteiktas valodas izmantošanu var tikt ņemta vērā, tiesai izvērtējot, vai atteikšanās pieņemt dokumentu ir ļaunprātīga tiesību izmantošana, taču pati vienošanās nepārprotamu atbildi nedod. Piekrišana izmantot noteiktu valodu divu uzņēmumu sarakstē pati par sevi vēl nenozīmē, ka abas līgumslēdzējas puses valodu saprot tā, lai juridiski korekti varētu aizstāvēt savas tiesības tiesvedībā, kurā prasības pieteikums un tā pielikumi ir noteiktā valodā. Tāpēc uz otro jautājumu Čehijas valdība ierosina atbildēt noliedzīgi.

C — Par trešo prejudiciālo jautājumu

35. Komisija uzsver, ka nekas visā Regulā Nr. 1348/2000 un it īpaši 8. panta 1. punktā neliecina, ka jautājums, vai adresāts “saprot” sūtītājas dalībvalsts valodu, būtu izvērtējams, pamatojoties tikai uz pieņēmumu un nevis uz faktisko spēju pamata. Vārds “saprot” norāda uz faktisku, objektīvu stāvokli un nevis tikai

36. Weiss birojs uzsver, ka, ja tiesības atteikties saņemt dokumentu attiecībā uz nepārtulkotiem pielikumiem būtu atkarīgas no tā, vai tie ir līgumā paredzētajā valodā un attiecas uz līguma priekšmetu, tad atbildētājam vajadzētu īsā laikā izlemt par savām tiesībām atteikties no dokumentu pieņemšanas un tam nebūtu iespējas, pamatojoties uz tulkojumu, izvērtēt, vai pastāv šie nosacījumi, it īpaši, vai pastāv saistība ar līgumiskajām attiecībām. Tāpēc vien, ka atbildētājs ir uzņēmis līguma izpildi noteiktā valodā, nevar uzskatīt, ka tas ir gribējis ierobežot savas tiesības tikt uzklautam tādā mērā, lai atteiktos no tiesībām tikt informētam par strīda priekšmetu tam (kopumā) saprotamā valodā.

37. *Grimshaw birojs* apgalvo, ka, ja Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresāts nevar atteikties saņemt prasības pieteikumu, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, ja tas profesionālās darbības ietvaros līgumā vienojies, ka sarakste tiks veikta sūtītājas dalībvalsts valodā, un nosūtāmie dokumenti attiecas uz šādu saraksti un ir noformēti līgumā paredzētajā valodā, tad, piemērojot Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, būtu jālemj, vai atbildētājs ir rīkojies nelojāli. Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts nav jāinterpretē tādējādi, ka katrā ziņā šādus dokumenta pielikumus, kuri nav saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot, adresāts nevarētu atteikties saņemt, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, ja tas profesionālās darbības ietvaros noslēdzis līgumu, vienojoties, ka sarakste tiks veikta sūtītājas dalībvalsts valodā, nosūtāmie dokumenti attiecas uz šādu saraksti un ir noformēti līgumā paredzētajā valodā.

38. *IHK Berlin* uzskata, ka adresāts, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, nevar atteikties saņemt dokumenta pielikumus, ja tas profesionālās darbības ietvaros ar nosūtītāju līgumā ir vienojies, ka sarakste tiks veikta sūtītājas

dalībvalsts valodā, nosūtāmie dokumenti attiecas uz šādu saraksti un ir noformēti līgumā paredzētajā valodā. Šādā gadījumā tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošana ir ļaunprātīga.

39. *Francijas valdība*, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta tekstu, uzskata, ka adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu un tā pielikumus, ja tie ir noformēti sarakstei paredzētajā valodā un šī valoda nav saņēmējas dalībvalsts valoda vai sūtītājas dalībvalsts valoda, kuru adresāts saprot. Līdz ar to ne tieši, ne netieši nav jāizdara izņēmums no tiesībām atteikties saņemt dokumentu, kas ir citā valodā, nevis Regulas Nr. 1348/2000 8. pantā paredzētajās valodās. Cita interpretācija apdraudētu regulas pilnīgu iedarbību.

40. *Itālijas valdība* apgalvo, ka atteikums saņemt dokumentu tikai tādā gadījumā var tikt uzskatīts par tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, ja pielikumi pilnībā atstāstīti tiesas dokumentā, kas ir pārtulkots adresāta valodā, vai ja šie pielikumi, kopumā ņemot, adresātam jau ir zināmi neatkarīgi no izsniegšanas, jo tie pilnībā ir ietverti starp pusēm notikušajā sarakstē, kas atbilstoši pušu gribai ir veikta sūtītājas dalībvalsts valodā. Šie abi

nosacījumi izskatāmajā gadījumā nav tikuši pārbaudīti. Adresāta atteikums saņemt dokumentu būtu jāuzskata par likumīgu. Ņemot vērā šo aspektu, trešā prejudiciālā jautājuma otrā daļa, kas paredz faktiskus apstākļus, kurus izslēdz iesniedzējtiesa, ir jāuzskata par nepieņemamu, jo tā uz lēmumu neattiecas.

adresāta intereses ir pietiekami aizsargātas, ja viņš zina vai var zināt nepārtulkoto pielikumu saturu. Pamata prāvā līguma noteikums par valodas izmantošanu attiecas ne tikai uz pušu saraksti, bet arī uz saraksti ar iestādēm un publiskajām institūcijām. Tas ietver saraksti domstarpību gadījumā par līgumā paredzētajiem pienākumiem un saraksti sakarā ar tiesvedības procesu. Komisija tomēr skaidro, ka tādā līgumā starp vājāko un spēcīgāko pusi kā patērētāju līgumā būtu lietderīgi noteikumu interpretēt citādi.

41. *Slovākijas valdība* uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresātam ir tiesības atteikties saņemt izsniedzamo dokumentu vai šā dokumenta pielikumus, kuri nav saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru saņēmējs saprot; turklāt līgumslēdzēju pušu izvēlētajai līguma valodai sarakstes ietvaros nav nozīmes, pat ja dokumenta pielikumi adresātam būtu tikuši izsniegti šajā līgumā paredzētajā valodā.

V — Ģenerālvokātes vērtējums

42. Attiecībā uz trešo prejudiciālo jautājumu *Čehijas valdība* atsaucas uz argumentāciju saistībā ar otro jautājumu un uzsver, ka atbildē uz otro jautājumu jau ir ietverta atbilde uz trešo jautājumu.

A — Ievada apsvērumi

43. *Komisija* atsaucas uz Regulas Nr. 1348/2000 preambulas desmitā apsvēruma tekstu un tāpat uzskata, ka dokumenta

44. Regulas Nr. 1348/2000 galvenais mērķis ir uzlabot un paātrināt tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu sūtīšanu dalībvalstu starpā, lai tos izsniegtu citā dalībvalstī. Šī uzlabotā un paātrinātā dokumentu sūtīšana ir tieši paredzēta “netrauc-

cētai iekšējā tirgus darbībai”³. Tas attiecas uz visiem strīdiem civillietās un komerclietās, piemēram, strīdiem, kas izriet no līgumiem, kuri noslēgti starp komersantiem, patērētāju līgumiem, kā arī uz deliktiem. Ir jāuzsver, ka civillietu un komerclietu jēdziens Regulas Nr. 1348/2000 izpratnē neatbilst tam, kāds pastāv valsts tiesību normās⁴.

45. Šajā lietā ir uzdoti trīs prejudiciālie jautājumi. Pirmais prejudiciālais jautājums ir par vispārējo izsniegšanas nozīmi visās civillietās un komerclietās. Turpretim otrs un trešais jautājums attiecas tikai uz īpašo tādas izsniegšanas jomu, kas skar līgumus, kuri ir noslēgti starp komersantiem.

3 — Ģenerāladvokātes Štiksas-Haklas [*Stix-Hackl*] 2005. gada 28. jūnija secinājumi lietā C-443/03 *Leffler* (2005. gada 8. novembra spriedums, Krājums, I-9611. lpp., 19. punkts).

4 — Skat. Rijavec, "Pomen sodb Sodišča ES za opredelitev pojma civilne ali gospodarske zadeve z mednarodnim elementom", *Podjetje in Delo — PiD* 32 (2007), 1147. lpp. (1151. un turpmākās lpp.), un Mayr un Czernich, *Europäisches Zivilprozessrecht, eine Einführung*, 2006, 55. un turpmākās lpp. Tiesa nosaka, ko saprot ar civillietu un komerclietu jēdzienu, neatkarīgi no regulas. Tādējādi civillietu un komerclietu jēdziens ir jāuzskata par autonomu jēdzienu, kura interpretācijā ir jāņem vērā Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komerclietās mērķis un sistēmas, kā arī vispārējie tiesību principi, kas izriet no visām valstu tiesību sistēmām (2002. gada 14. novembra spriedums lietā C-271/00 *Baten, Recueil*, I-10489. lpp., 28. punkts), kas nozīmē, ka jēdziena interpretācija vienas no dalībvalstīm tiesībās nav noteicoša. Var atsaukties uz Tiesas judikatūru par Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komerclietās un Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) jautājumā par to, vai pastāv civillietu vai komerclietu Regulas Nr. 1348/2000 nozīmē (Jastrow. *Europäische Zustellungsverordnung*. No: Gebauer un Wiedmann. *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*. 2005. 1284. lpp. Heiderhoff. *Verordnung (EG) Nr. 1348/2000 des Rates vom 29. Mai 2000 über die Zustellung gerichtlicher und außergerichtlicher Schriftstücke in Zivil- oder Handels-sachen in den Mitgliedstaaten*. No: Rauscher. *Europäisches Zivilprozessrechts. Kommentar*. 2006. 2. izd. 2. sēj. 1185. lpp.).

46. Cenšoties rast kompromisu starp prasītāja interesēm attiecībā uz ātru un izmaksu ziņā izdevīgu izsniegšanu un atbildētāja interesēm spēt satura ziņā pieņemt zināšanai pret viņu celto prasību, Regulā Nr. 1348/2000 nav paredzēti, kā uzskata tiesību doktrinā, laicīgtīpīgi un dārgi tulkojumi, ja adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu⁵.

47. Ir jāņem vērā, ka dokumentu izsniegšanā ir jālidzsvāro pretējās intereses: tiesības vērsties tiesā, atbildētāju aizsardzība un procesuālā ekonomija. Iepriekš minēto mērķu sasniegšana šķiet problemātiska tiktāl, ciktāl dokumentu izsniegšanas paātrināšana var ietekmēt atbildētāja aizsardzību, tostarp, ja vairs netiek garantēts, ka atbildētājs varēs juridiski korekti sagatavot savu aizstāvību valodas, laika vai citu iemeslu dēļ. Atbildētāja aizsardzība savukārt nedrīkst radīt situāciju, ka prasītājam tiek liegta tiesības uz taisnīgu tiesu, piemēram, tādēļ, ka atbildētājs var

5 — Stadler. *Neues europäisches Zustellungsrecht*. *IPRax*. 21 (2001). 514. (517.) lpp. Šajā noteikumā var saskatīt Eiropas tiesību, kas reglamentē izsniegšanu, būtisku attīstību. Prasību pārtulkot saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā dokumentus, kas ir svešvalodā, klasiskajās starptautiskajās tiesībās pamato tās valsts suverenitāte, kurā notiek izsniegšana (Bajons. *Internationale Zustellung und Recht auf Verteidigung*. No: *Wege zur Globalisierung des Rechts: Festschrift für Rolf A. Schütze zum 65. Geburtstag*. 1999. 49. [71]. lpp.).

radīt šķēršļus dokumenta izsniegšanai⁶. Ir jāuzsver, ka atbildētāja aizsardzībai vai viņa tiesībām tikt uzklausītam ir lielāks spēks nekā procesuālajai ekonomijai. Vienkāršota starptautiskas izsniegšanas veida izvēle Regulā Nr. 1348/2000 nevar mainīt tiesiskās garantijas, kas pienākas atbildētājam, proti, šajā lietā adresātam⁷.

48. Izskatāmajā lietā runa ir arī par adresāta sūtītājas dalībvalsts valodas zināšanu problēmu saņēmējā dalībvalstī. Komisija jau ir pievērsusi uzmanību šai valodas zināšanu noskaidrošanas problēmai kādā pētījumā un ir konstatējusi, ka atsauksšanās uz sūtītājas dalībvalsts valodas zināšanu trūkumu ir galvenā problēma izsniegšanas atteikuma gadījumā⁸.

49. Atbilstoši Regulai Nr. 1348/2000 nepārtulkotu dokumentu izsniegšana nav

spēkā neesoša⁹. Trūkstošo tulkojumu var nosūtīt¹⁰. Tiesa ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, "ka, ja dokumenta adresāts atsakās saņemt dokumentu tādēļ, ka tas nav noformēts saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai izdevējas dalībvalsts valodā, ko šis adresāts saprot, nosūtītājs var šo situāciju labot, nosūtot pieprasīto tulkojumu"¹¹.

50. Kā uzskata Tiesa, Regulas Nr. 1348/2000 8. pants ir jāinterpretē tādējādi, "ka, ja dokumenta adresāts atsakās saņemt dokumentu tādēļ, ka tas nav noformēts saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai izdevējas dalībvalsts valodā, ko šis adresāts saprot, nosūtītājs var šo situāciju labot, pēc iespējas ātrāk nosūtot dokumenta tulkojumu atbilstoši noteikumiem, kas ir paredzēti regulā; lai atrisinātu problēmas, kas ir saistītas ar veidu, kādā ir nosūtāms trūkstošais tulkojums un

6 — Iepriekš minētie ģenerālvokātes Štikas-Haklas secinājumi lietā *Leffler*, 20. punkts.

7 — Skat. iepriekš šo secinājumu 5. zemsvītras piezīmē minēto *Bajons*, 49. (67.) lpp. Autore uzsver, ka līgumslēdzēju pušu abpusējo tiesību tikt uzklausītam princips ietver arī iespēju atbildētājam zināt viņam izsniedzamo dokumentu saturu. Tas paredz vismaz, ka viņš vispār var noteikt, par kādu dokumenta veidu ir runa.

8 — Komisija. *Study on the application of Council Regulation 1348/2000 on the service of judicial and extra judicial documents in civil or commercial matters*. 2000. 41. un turpmākās lpp.

9 — Sujecki, "Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005", *ZEuP*, 15 (2007), 353. (359.) lpp. ar atsauci uz iepriekšminētajiem ģenerālvokātes Štikas-Haklas secinājumiem lietā *Leffler*, 36. punkts. Lidzīgi arī Rösler un Siepmann, "Zum Sprachenproblem im Europäischen Zustellungsrecht", *NJW*, 2006, 475. (476.) lpp., un De Leval un Lebois, "Signifier en Europe sur la base du Règlement 1348/2000; bilan après un an et démi d'application", no: *Imperat lex: liber amicorum Pierre Marchal*, 2003, 261. (274.) lpp.

10 — Skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Leffler*, 38., 39. un 53. punkts. Attiecībā uz izsniegšanu atbilstoši 1968. gada 27. septembra Konvencijai par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās skat. arī Gaudemet-Tallon. *Compétence et exécution des jugements en Europe: règlement no. 44/2001: Conventions de Bruxelles et de Lugano*. 2003. 3. izd. 338. lpp.

11 — Iepriekš šo secinājumu 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Leffler*, 53. punkts. Šī ir viena no nedaudzajām lietām par Regulas Nr. 1348/2000 8. pantu. Doktrinā ir atbilstoši konstatēts, ka tiesību atteikties pieņemt dokumentu istenošana nenozīmē, ka notikusi izsniegšana nav spēkā (iepriekš šo secinājumu 9. zemsvītras piezīmē minētie Rösler un Siepmann, 475. (476.) lpp.).

kas nav paredzēts regulā, ko Tiesa ir interpretējusi, valsts tiesai ir jāpiemēro valsts procesuālie noteikumi, cenšoties nodrošināt minētās regulas pilnīgu efektivitāti saskaņā ar tās mērķi”¹².

51. *Bundesgerichtshof* dara zināmu, ka atbilstoši Vācijas tiesību normām faktiskais prasības pieteikums un tajā minētie tam pievienotie pielikumi ir viens vesels, tādējādi arī pielikumi ir prasības pieteikuma daļa¹³. Lai tiktu nodrošināta atbildētāja tiesību tikt uzklausi tam ievērošana, tam prasības pieteikuma norakstu izsniegšanas laikā ir jāsaņem tā informācija, kura viņam ir vajadzīga, lai pieņemtu lēmumu par to, vai un kā tas var aizstāvēties pret prasību¹⁴.

B — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

52. Uzdotot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai atbilstoši Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktam

pastāvošās tiesības atteikties saņemt “dokumentu” attiecas vienīgi uz prasības pieteikuma norakstu vai arī uz tā pielikumiem.

53. Pirmais jautājums ir formulēts vispārīgi un skar visus strīdus civillietās un komerclietās. Kā noteikts šā sprieduma 44. punktā, civillietu un komerclietu jēdziens Regulas Nr. 1348/2000 izpratnē neatbilst tam jēdzienam, kāds pastāv valsts tiesību normās¹⁵.

54. Visi lietas dalībnieki, izņemot *IHK Berlin*, uzskata, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “dokuments” prasības pieteikuma noraksta izsniegšanas gadījumā civilprocesā iekļauj arī pielikumus.

55. Vispārīgais jēdziens (*genus*) “dokuments” šajā regulā netiek definēts. Ņemot vērā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, komentārus doktrīnā¹⁶, Komisijas un

12 — Iepriekš šo secinājumu 3. zemsvirtras piezīmē minētais spriedums lietā *Leffler*, 71. punkts. Skat. arī komentārus attiecībā uz izsniegšanas spēkā neesamību un trūkumu novēršanu izsniegšanā *Eckelmans*, “Signification et notification”, *Revue de droit commercial belge* — RDC 2006, 362. (367.) lpp.

13 — Skat. arī *Sujecki*, “Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht”, *EuZW*, 18 (2007), 363. (364.) lpp.

14 — *Bundesgerichtshof* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, Az. VII ZR 164/05, 13. un turpmākie punkti, pieejams internetā: www.bundesgerichtshof.de. Šajā rīkojumā ir ņemts vērā [Vācijas] Civilprocesa kodeksa (ZPO) 131. un 253. pants.

15 — Skat. iepriekš šo secinājumu 4. zemsvirtras piezīmē minēto *Rijavec*, 1151. un turpmākās lpp.; *Mayr* un *Czernich*, 55. un turpmākās lpp.; *Jastrow*, 1284. lpp., un *Heiderhoff*, 1185. lpp.

16 — *Sujecki*, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, 364. lpp., un *Lebois*, “L’amorce d’un droit procédural européen: les règlements 1348/2000 et 1206/2001 en matière de signification, notification et de preuves face au procès social”, no: de *Leval* un *Hubin*, *Espace judiciaire et social européen: actes du colloque des 5 et 6 novembre 2001*, 327. lpp. (339. un turpmākās lpp.). Pēdējā minētajā rakstā uzmanība tiek pievērsta tam, ka dažu dalībvalstu civilprocesa tiesības (Spānija, Lielbritānija, Beļģija, Nīderlande) pastāv atšķirības civilprocesā vispārējās un darba tiesās attiecībā uz dokumentiem, ar kuriem tiek uzsākta tiesvedība, un to pielikumu saturu un apjomu.

Slovākijas valdības apsvērumus, no kuriem var secināt, ka procesuālās tiesības dalībvalstīs nav vienotas, jēdzienam “dokuments” Regulas Nr. 1348/2000 izpratnē Eiropas tiesībās jābūt definētam vienveidīgi un autonomi. Principā Kopienu tiesību sistēmā primāro tiesību un sekundāro tiesību jēdziens netiek definēts, pamatojoties uz vienas vai vairāku valstu tiesību sistēmām, ar nosacījumu, ka strīdīgajā noteikumā tas skaidri nav paredzēts¹⁷. Tomēr Regulas Nr. 1348/2000 8. pantā nav atsauces uz dalībvalstu procesuālajām tiesībām. Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai Kopienu tiesību normas, kas skaidri neatsaucas uz dalībvalstu tiesību aktiem to būtības un piemērojamības noteikšanai, parasti ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi visā Kopienā, ņemot vērā tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi¹⁸.

56. Argumenti, kas saistīti ar tekstu un būtību, apstiprina strīdīgā jēdziena “dokuments” plašo interpretāciju valsts civilprocesā un to, ka adresāta tiesības atteikties saņemt dokumentu atbilstoši Regulas

Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktam pastāv arī tad, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav noformēti saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot.

57. Jau tam vien, ka vispārīgais jēdziens “dokuments” parasti regulā tiek izmantots vispārīgi un tāpēc bez jebkāda ierobežojuma, vajadzētu nozīmēt — un šajā sakarā esmu vienprātis ar *Weiss* biroja, *Grimshaw* biroja, Čehijas, Francijas, Itālijas un Slovākijas valdības argumentāciju —, ka šis jēdziens civilprocesā tiek interpretēts plaši, kas tādējādi vismaz principā pamato viedokli, ka civilprocesā regulas piemērošanas jomā būtu jāietilpst visiem prasības pieteikuma pielikumiem, ne tikai pašiem dokumentiem¹⁹. Turklāt jēdziens “dokuments” šajā regulā nav minēts.

17 — Skat. 1982. gada 14. janvāra spriedumu lietā 64/81 *Corman* (*Recueil*, 13. lpp., 8. punkts) un 1998. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-296/95 *EMU Tabac* u.c. (*Recueil*, I-1605. lpp., 30. punkts). Kopienu tiesību jēdzieni nevar tikt definēti ar atsauci uz dalībvalstu tiesību normām (1982. gada 23. marta spriedums lietā 53/81 *Levin*, *Recueil*, 1035. lpp., 10. un turpmākie punkti, un *Schütz, Bruha un König. Casebook Euro-pacecht*. 2004. 451.lpp. un turpmākās lpp.).

18 — Skat. manus 2007. gada 3. maija secinājumus lietā C-62/06 *ZF Zefeser* (2007. gada 18. decembra spriedums, Krājums, I-11995. lpp., 32. punkts).

19 — Skat. arī ģenerālvokāta *Ticano* [*Tizzano*] 2001. gada 20. septembra secinājumu lietā C-168/00 *Leitner* (2002. gada 12. marta spriedums, *Recueil*, I-2631. lpp.) 29. punktu, kurš, interpretējot Padomes 1990. gada 13. jūnija Direktīvas 90/314/EEK par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām [OV L 158, 59. lpp.] 5. panta 2. punktu, ir nonācis pie līdzīga secinājuma. Minētajā lietā bija jāinterpretē zaudējumu jēdziens. Ģenerālvokāts secinājumu 29. punktā ir atzinis: “Jau tam vien, ka jēdziens “zaudējumi” parasti tiek izmantots direktīvā vispārīgi un tāpēc bez jebkāda ierobežojuma, vajadzētu nozīmēt — un šajā sakarā esmu vienprātis ar Komisijas un Beļģijas valdības argumentāciju — ka šis jēdziens tiek interpretēts plaši, kas tādējādi vismaz principā pamato viedokli, ka direktīvas piemērošanas jomā būtu jāietilpst visiem zaudējumu veidiem, kurus saista celoņsakarība ar līguma neizpildi vai nepienācīgu izpildi.”

58. Civilprocesā izsniegšanas mērķis ir nodrošināt, lai taisnīgas lietas izskatīšanas interesēs dokumenta adresāts zinātu dokumenta saturu. Tas nozīmē, ka viņam ir jāsaprot dokuments²⁰. Tā kā, lai gan ir angļu valodas valdošā pozīcija starptautiskajos komercdarījumos un tiesiskajos darījumos, nepastāv moderna *lingua franca*, formāli izsniedzot prasības pieteikumu kopā ar pielikumiem, ir jābūt pievienotam tulkojumam, kas dokumenta adresātam sniedz nepieciešamās zināšanas par izsniedzamā dokumenta saturu²¹. Šajā kontekstā prasības pieteikuma pielikumi ir šī prasības pieteikuma papildinājumi un atbilst vispārējam tiesību principam *accessio cedit principali*²².

59. Tas nevarētu būt pretrunā arī norādei uz standarta veidlapu Regulas Nr. 1348/2000 pielikumā. Arī Regulas Nr. 1348/2000 pielikumā esošās standarta veidlapas 6. punkta "Izsniedzamais dokuments" 6.4. punktā ir atsauce uz "pievienoto dokumentu skaitu". Kā pareizi piebilst Komisija, tas var noderēt kā pierādījums tam, ka jēdziens "dokuments"

saprotams plaši, jo pielikumi šajā gadījumā ir cieši saistīti ar "izsniedzamā dokumenta" praktisko lietošanu. *Weiss* birojs pamatoti norāda, ka praksē civilprocesā prasības pieteikumā pielikumi netiek pilnībā atstāstīti, bet gan tikai tiek ieskicēta to pamatdoma un iekļauta atsauce uz tiem. Šī iemesla dēļ atbilstoši tiesību uz aizstāvību principam ir vajadzīgs arī pielikumu tulkojums, jo pretējā gadījumā nebūtu saprotama lietas dalībnieka civilprocesā argumentācija kopumā.

60. Pirmās instances tiesa jau ir nospriedusi, ka tiešas prasības procedūrā "citu lietas dalībnieku, ieskaitot personas, kas iestājušies lietā, dokumentu pielikumi principā ir jāpārtulko tiesvedības valodā. Šie noteikumi ir paredzēti vispirms tā lietas dalībnieka tiesiskā stāvokļa aizsardzībai, kas varētu apstrīdēt kādas Kopienu iestādes izdota administratīva akta likumību, neatkarīgi no tā, kādu valodu šim nolūkam ir izmantojusi attiecīgā iestāde, it īpaši pirmstiesas procedūrā"²³.

61. Pārtulkojot dokumentus, kuri civilprocesā ir prasības pieteikums kopā ar

20 — Heß, "Neue Formen der Rechtshilfe in Zivilsachen im europäischen Justizraum", no: *Recht der Wirtschaft und der Arbeit in Europa: Gedächtnisschrift für Wolfgang Blomeyer*, 2004, 617. (629.) lpp., pat atsaucas uz obligātu dokumenta un pievienotās informācijas tulkojumu izsniegšanas vietas valodā.

21 — Schütze. Übersetzungen im europäischen und internationalen Zivilprozessrecht — Probleme der Zustellung. *RIW*, 2006. 352. (355.) lpp.

22 — Dažās tiesību sistēmās maksimas *accessio cedit principali* vietā tiek izmantota maksima *accessorium sequitur principale*. Abas maksimas nozīmē, ka galvenā lieta katrā ziņā ietekmē blakus lietu (Benke un Meissel. *Juristenlatein*. Vine, 2002. 2. izd. 4. lpp.).

23 — Pirmās instances tiesas 1996. gada 26. jūnija rīkojums lietā T-11/95 *BP Chemicals*/Komisija (*Recueil*, II-601. lpp., 9. punkts). Pirmās instances tiesa noraidīja divu itāļu tautības personu, kas iestājušās lietā, lūgumus netulkot viņu iestāšanās raksta pielikumus tiesvedības valodā, kas bija angļu valoda.

pielikumiem, tiek nodrošināta atbildētāja aizsardzība. Tomēr pielikumi var būt ārkārtīgi apjomīgi, un nebūtu adekvāti pieprasīt tulkot liela apjoma prasības pieteikuma pielikumus. Tiesas Reglamenta 29. panta 3. punkta trešajā daļā paredzēts gadījums, ja prasības pieteikumam ir pievienoti gari pielikumi vai dokumenti: “Attiecībā uz gariem dokumentiem var iesniegt izrakstu tulkojumus. Tomēr Tiesa pēc savas ierosmes vai lietas dalībnieka pieteikuma jebkurā laikā var lūgt iesniegt pilnu vai pilnīgāku tulkojumu.”

pie kopīgām robežām 52. panta 2. punktā²⁴. Man šķiet, ka, ņemot vērā atbildētāja tiesības tikt uzklausi tam un — vispārīgi — uz aizstāvību izsniegšanas gadījumā civillietās un komerclietās, šāds risinājums nevarētu būt atbilstošs. Var viegli iedomāties ikdienišķu gadījumu, kurā patērētājs citā Eiropas Savienības dalībvalstī noslēdz patērētāja līgumu ar neļauņprātīgu noteikumu par jurisdikciju²⁵ un uzspiestu profesionālās darbības veicēja valodas noteikumu. Nevar uzskatīt, ka vidusmēra patērētājs pārvalda citas dalībvalsts valodu.

62. Šāds risinājums varētu būt uzskatāms par pamatotu arī pārrobežu izsniegšanas gadījumā civillietās un komerclietās. Ja ir gari pielikumi, kuri nav saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot, tulkot varētu tikai izvilkmus, uz kuriem ir atsaucē prasības pieteikumā. Līdzīgi risinājumi ir arī Konvencijas, ar kuru īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985. gada 14. jūnija Šengenas Līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu

63. Adresāta tiesības uz dokumenta tulkojumu tomēr nekādā ziņā nevar tikt interpretētas tādējādi, ka tās ir pretrunā Regulas Nr. 1348/2000 mērķim, kas vispirms ir nodrošināt tiesas un ārpus tiesas civillietu un komerclietu dokumentu sūtīšanas uzlabošanu un paātrināšanu dalībvalstu starpā²⁶.

64. Kā jau minēts, ja nav tāda dokumenta tulkojuma, par kuru *in concreto* Vācijas civil-

24 — OV 2000, L 239, 19. lpp. Šis konvencijas 52. panta 2. punkta redakcija ir šāda: “Ja ir iemesls uzskatīt, ka adresāts neprot valodu, kurā dokuments uzrakstīts, šis dokuments vai vismaz tā svarīgākās daļas jāpārtulko tās Līgumslēdzējas Puses valsts valodā (vai vienā no valsts valodām), kurā adresāts atrodas. Ja iestāde, kas šo dokumentu nosūta, zina, ka adresāts prot tikai kādu citu valodu, tad šis dokuments vai vismaz tā svarīgākās daļas jāpārtulko attiecīgajā valodā.”

25 — Par ļaunprātīgu jurisdikcijas noteikumu skat. 2000. gada 27. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-240/98 līdz C-244/98 *Océano Grupo Editorial un Salvat Editores* (*Recueil*, I-4941. lpp.).

26 — Skat. šo secinājumu 44. punktu.

procesā uzskata tiklab prasības pieteikumu, kā arī tā pielikumus, var vēlāk izsniegt pielikumu tulkojumu vai — garu pielikumu gadījumā — to izvilktumu tulkojumus, kuri ir skaidri minēti prasības pieteikumā, lai pamatotu argumentus²⁷.

b) apakšpunkta izpratnē, ja par šīs valodas izmantošanu abpusējā sarakstē, kā arī sarakstē ar iestādēm un publiskajām institūcijām ir vienošanās līgumā, kurš tika noslēgts profesionālās darbības ietvaros.

65. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, piedāvāju uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi: Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja dokuments ir izsniedzams kopā ar pielikumiem, adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu atbilstoši 8. panta 1. punktam arī tad, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav noformēti saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot.

67. Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējums, saskaņā ar kuru adresāts var atteikties pieņemt dokumentu izsniegšanai, ja tas nav sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot, interpretētājam saskaņā ar Vācijas doktrīnu dod tikai nelielu pamatu²⁸.

C — Par otro prejudiciālo jautājumu

66. Uzdodot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai var pieņemt, ka saņēmējs sūtītājas dalībvalsts valodu “saprot” Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta

68. Dokumentu izsniegšana ir saistīta ar pretējām interesēm, kas ietver tiesības vērsties tiesā, atbildētāja aizsardzību un procesuālās ekonomijas intereses; civilprocesā tā dod prasītājam iespēju vērsties tiesā. Prasības pieteikuma noraksta izsniegšana dažās tiesību sistēmās var nozīmēt *lis pendens* un ir nepieciešama termiņu ievērošanas nodrošināšanai. Turpretim

27 — Šajā sakarā skat. iepriekš šo secinājumu 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Leffler*, 38.—53. punkts, kā arī *Sujecki*, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, 364. lpp., kurš tomēr neskar garu pielikumu un ar to saistītās procesuālās ekonomijas (tulkošanas laiks un izdevumi) problemātiku.

28 — *Lindacher*. *Europäisches Zustellungsrecht — die VO (EG) Nr. 1348/2000: Fortschritt, Auslegungsbedarf, Problem- ausblendung. Zeitschrift für Zivilprozeß*. Bd. 114 (2001), 179. (187.) lpp. Lai kritēriju padarītu istenojamo un pare- dzamu, autors ierosina, interpretējot Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunktu, neņemt vērā individuālās valodu zināšanas. Tā vietā esot jāizstrādā noteikti, vispārēji kritēriji. Ņemot vērā šo viedokli, katrā ziņā var uzskatīt, ka adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu, ja pats adresāts ir sūtītājas dalībvalsts pilsonis. Tāpat ir tad, ja viņš ir tādas valsts pilsonis, kurā ir tāda pati oficiālā valoda.

atbildētājs, kad prasības pieteikuma noraksts ir nodots, uzzina par tiesvedības sākumu — tādējādi tiek ievērotas viņa tiesības tikt uzklautam²⁹. Izsniegšanas noteikumu ietvaros šim procesuālajam pamattiesībām ir jābūt līdzsvarotām³⁰. Līdz ar to ir nepieciešams, lai izsniegšanas noteikumi, no vienas puses, nerada nesamērīgas nepilnības atbildētāja aizsardzībā un vienlaikus padara iespējamu ātru tiesvedības norisi. No otras puses, atbildētāja aizsardzība nevar sasniegt tādu līmeni, lai tiesvedības norisi padarītu prasītājam par neiespējamu tā, ka rezultātā viņam tiktu liegta pieeja tiesai³¹.

saprotamu adresātam tādēļ vien, ka līguma noteikums paredz, ka sarakste ir jāveic šajā valodā, tad tādējādi tiktu radīts juridisks pieņēmums, kas nebūtu samērīgs ar to, kas ir paredzēts regulā.

69. Izskatāmajā lietā tiek paustas divas pretējas tēzes. *IHK Berlin* uzskata, ka vienošanās līgumā par vācu valodu, tas ir, par sūtītājas dalībvalsts valodu, pamato arī faktisko pieņēmumu, ka adresāts saprot šādu dokumentu, ja tas skar konkrētās tiesiskās attiecības un ir līgumā paredzētajā valodā. No otras puses, Francijas valdība uzskata, ka ar šo apstākli vien tomēr nepietiek, lai uzskatītu sūtītājas dalībvalsts valodu adresātam par saprotamu Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Ja sūtītājas dalībvalsts valoda tiktu uzskatīta par

70. Doktrīnā ir izteikts viedoklis, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts valodas zināšanu noteikšanā apvieno objektīvus un subjektīvus kritērijus gadījumā, ja dokumentu izsniedz ārzemēs³². Atbilstoši šai doktrīnai objektīvajam kritērijam ir jābūt saņēmējas dalībvalsts oficiālajai valodai, un subjektīvajam kritērijam — adresāta sūtītājas dalībvalsts valodu zināšanām³³.

71. *Bundesgerichtshof* savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir atzinusi, ka neviens no *Grimshaw* biroja pārstāvjiem vācu valodu

29 — Skat. Heß. Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum. *N/W*. 2001. 15. lpp.

30 — Sujeci. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*. 365. lpp.

31 — Sujeci. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*. 365. lpp.

32 — Skat. Malan. La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires. *Les petites affiches — LPA* 392 (2003), Nr. 77, 6. lpp. Sladič. Vročanje v civilnih in gospodarskih zadevah. *Podjetje in Delo — PiD*, 31 (2005). 1131. (1147.) lpp.

33 — Fiziskas personas pilsonība nav pieņemama kā objektīvs kritērijs. Ja dokumenta adresātam ir sūtītājas dalībvalsts pilsonība, tomēr tās valodu viņš nepārvalda, viņš var atteikties saņemt izsniedzamo dokumentu. Tā, piemēram, var notikt gadījumos, ja pilsonība iegūta, noslēdzot laulību, vai sportistiem — naturalizācijas kārtībā (Schütze. § 1068. No: Wiczorek un Schütze. *Zivilprozessordnung und Nebengesetze, Großkommentar*. 9. lpp., 12. punkts). Tomēr pastāv arī citi viedokļi. Ir jāuzskata, ka adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu, ja adresātam ir tās valsts pilsonība, kurā ir tāda pati oficiālā valoda (iepriekš šo secinājumu 4. zemsvirtras piezīmē minētais *Heiderhoff*, 1221. lpp.).

nesaprot. Tomēr nav apstrīdams, ka šīs tiesvedības pamatā esošais līgums un sarakste ir vācu valodā un ir noslēgta vienošanās par to, ka jurisdikcijas vieta ir Berlīne.

puses šo valodu saprot un tādējādi tiesības atteikties saņemt dokumentu var izslēgt³⁶.

72. Doktrīnā tiek uzsvērts, ka no Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta nepārprotami neizriet, uz kuras personas valodu zināšanām ir jāpamatojas, ja dokuments ir izsniedzams juridiskai personai³⁴. Šobrīd vienīgais lietderīgais risinājums, ar kuru varētu atbildēt uz šo jautājumu, šķiet, ir atsaukšanās uz juridiskās personas juridisko adresi kā noteicošo kritēriju juridiskas personas valodas zināšanām³⁵. Tādējādi, tā kā *Grimshaw* biroja juridiskā adrese ir Londonā, būtu jāpaliek pie angļu valodas. Tomēr praksē 1994. gada 16. februāra arhitektu līgumā bija vienošanās izmantot sarakstē vācu valodu.

74. Ir grūti noteikt, vai adresāts atbilstoši savām individuālajām valodu zināšanām var saprast dokumentu, kurš nav saņēmējas dalībvalsts valodā. Tas, vai persona saprot svešvalodu vai nē, galu galā ir atkarīgs no viņas pašas vērtējuma³⁷. Rudimentāras valodu zināšanas gan nav pietiekamas tiesas dokumentu izpratnei. Šī iemesla dēļ valodas zināšanām ir jābūt tik labām, lai arī juridiskus dokumentus būtībā varētu saprast no valodas viedokļa³⁸. Līdzīgi ir tad, ja adresāts līgumā ir vienojies par saraksti sūtītājas dalībvalsts valodā ar šīs valsts iestādēm un publiskajām institūcijām, kā šajā gadījumā. Publiskas institūcijas jēdziens ļauj domāt, ka ir bijusi vienošanās par valodu līgumslēdzēju pušu sarakstei ar visām valsts iestādēm, pie kurām pieder arī tiesas, ne tikai izpildvaras iestādes³⁹.

73. Vēl ir jāpārbauda, vai izvēlētas valodas noteikšana līgumā nozīmē, ka līgumslēdzējas

34 — Sujecki. *Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005.* 359. lpp. Sujecki. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht.* 364. lpp.

35 — Sujecki. *Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005.* 359. lpp.

36 — Sujecki. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht.* 364. lpp.

37 — Skat. iepriekš šo secinājumu 4. zemsviras piezīmē minēto *Mayr* un *Czernich*, 182. lpp. Grūtības noteikt individuālas valodu zināšanas ir gan sūtītājam, gan saņēmējam iestādēm.

38 — Skat. iepriekš šo secinājumu 4. zemsviras piezīmē minēto *Jastrow*, 1269. (1306.) lpp.

39 — Skat. *Badura. Staatsrecht.* 2003. 3. izd. 658. lpp. *Maurer. Staatsrecht I.* 2005. 4. izd. 6. lpp. *Badura* apgalvo, ka valsts iestāde, kas izpilda tiesas funkcijas, ir tiesa.

75. Šī iemesla dēļ pēc iespējas būtu jāizmanto vienīgi vispārīgi un objektīvi kritēriji, pie kuriem pieder komercdarījumi un sarakste attiecīgajā sūtītājas dalībvalsts valodā. Būtu ārkārtīgi grūti pārbaudīt individuālās valodas zināšanas visiem tiesvedības dalībniekiem, izņemot adresātu⁴⁰. Ja ir strīds par to, vai adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu, to var noskaidrot tikai ar tiesas izmeklēšanas palīdzību valsts tiesā, kas izskata lietu. Tādējādi varētu pierādīt, ka dokumenta adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu, kurā dokuments noformēts⁴¹.

76. Noteikums par līguma valodu ir nepieciešams tādēļ, lai samazinātu vai izvairītos no saziņas problēmām starp līgumslēdzējām pusēm, kuras neprot vienu un to pašu valodu⁴². Ja līgumslēdzējas puses vienojas par līguma valodas izmantošanu starptautiskajos tiesiskajos darījumos, tas ir pierādījums tam, ka abas līguma puses šo valodu labi saprot. Ja starptautiskajos darījumos līgumā būtu

noteikta sūtītājas valsts tiesu jurisdikcija vai sūtītājas dalībvalsts tiesības kā piemērojamās tiesības⁴³, šāda līgumā izteikta piekrišana par tiesvedību sūtītājas dalībvalsts valodā var tikt uzskatīta par nākošo netiešo pierādījumu valodu zināšanām. Konkrēti šajā lietā arhitektu līguma 10.2. punktā bija vienošanās par Berlīnes tiesu jurisdikciju.

77. Tādējādi var rasties situācija, kurā viena no līgumslēdzējām pusēm līguma valodu faktiski nesaprot. Tomēr šī līgumslēdzēja puse, kura izsniegšanas mēģinājuma laikā atsauca uz valodas zināšanu trūkumu, ar spēkā esošo vienošanos par līguma valodu citiem parāda, ka tai ir pietiekamas valodu zināšanas⁴⁴. Šī līgumslēdzēja puse ir objektīvi radījusi iespaidu — atbilstoši dalībnieka rīcības labā ticībā tiesiskajā darījumā izpratnei, ka tā saprot sūtītājas dalībvalsts valodu.

78. Turklāt, ja ir līguma noteikums par līguma valodu, piemērojamajām tiesībām un pirmām kārtām jurisdikciju, arī otra

40 — Iepriekš šo secinājumu 4. zemsvītras piezīme minētais *Heiderhoff*, 1222. lpp.

41 — Iepriekš šo secinājumu 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Leffler*, 52. punkts.

42 — Vēlos vēl atsaukties uz Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-338/94 *Finnboard*/Komisija (*Recueil*, II-1617. lpp., 48.—55. punkts). Šajā spriedumā Pirmās instances tiesa atzina, ka, ja atbilstoši Kopienų tiesiskajam regulējumam neviena Kopienų oficiālā valoda skaidri neattiecas uz attiecībām starp Komisiju un trešajā valstī reģistrētu uzņēmumu, kurš ir piedalījies Kopienų konkurences noteikumu pārkāpumā, Komisijai par paziņojuma par iebildumiem un lēmuma valodu ir atļauts izvēlēties valodu, kuru šis uzņēmums lieto sarakstē ar savām tirdzniecības filiālēm Kopienų dalībvalstīs, bet ne tās dalībvalsts valodu, kurā dzīvo uzņēmuma pārstāvis.

43 — Šāds noteikums varētu skanēt šādi: “Šis līgums un tā interpretācija ir pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas tiesībām. Jurisdikcija ir vienīgi Berlīnes tiesām.”

44 — Skat. Sujeccki, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*. 365. lpp. un turpmākās lpp. Autors, komentējot līgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā, neaplūko jurisdikcijas un piemērojamo tiesību jautājumu.

līgumslēdzēja puse sāk ticēt, ka sūtītājas dalībvalsts valodas zināšanas ir pietiekamas⁴⁵. Tas tā ir būtībā arī tad, ja sarakste starp līgumslēdzējam pusēm un iestādēm un publiskajām institūcijām līgumā ir paredzēta sūtītājas dalībvalsts valodā⁴⁶.

Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktam⁴⁷. Tā kā pastāv tikai atspēkojams pieņēmums, adresāta ziņā paliek to atspēkot atbilstoši tas dalībvalsts noteikumiem par pierādījumiem, kurā notiek civilprocess.

79. Ar šādu līgumā paredzētu vienošanos līgumslēdzēja puse parāda, ka tai attiecībā uz saraksti ar iestādēm un citām publiskajām institūcijām ir pietiekamas valodu zināšanas. Tāpēc šādā gadījumā ir jāuzskata, ka ir pamatots atspēkojamais pieņēmums (*praesumptio iuris tantum*), ka adresātam ir pietiekamas valodu zināšanas atbilstoši Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunktam, lai saprastu arī iestāžu īpašo valodu, pie kuras procesuālajās tiesībās pieder arī tiesas valoda. Šādā gadījumā varētu tikt izslēgta tiesību atteikties saņemt dokumentu īstenošana atbilstoši Regulas

80. Šajā vietā es vēlos vēl pievērst uzmanību kādam Pirmās instances tiesas rīkojumam. Lietā T-366/04 *Hensotherm/ITSB*⁴⁸, kurā zviedru uzņēmums angļu valodu bija izvēlējis kā procesa valodu administratīvajā procedūrā ITSB un šajā valodā bija pat sastādījis dokumentus, Pirmās instances tiesa uz iebildumu, ka tam kā zviedru komersantam, kurš darbojas starptautiskajā tirdzniecībā, angļu valodu nav labi saprotama, atbildēja, ka šis iebildums nav efektīvs.

81. Līdz ar to Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pastāv atspēkojams pieņēmums, ka dokumenta adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu regulas izpratnē, ja viņš profesionālās darbības ietvaros līgumā ir vienojies,

45 — Skat. Sujecki. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*. 366. lpp. Šeit var meklēt arī analogiju ar tiesisko darījumu doktrīnu, kurā gribas (*Willentheorie*) un gribas izteikuma teorijas (*Erklärungstheorie*) nosaka pamatu gribas izteikuma spēkā esamībai.

46 — Skat. šo secinājumu 5. punktu, kurā ir atstāstīti attiecīgie līguma noteikumi.

47 — Sujecki. *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*. 366. lpp. Citāds risinājums dokumenta adresātam pavērtu plašas iespējas (panākt), lai izsniegšana nenotiktu. Turklāt pretēja risinājuma gadījumā dokuments arī šajos gadījumos būtībā būtu jāpārtulko saņēmējas dalībvalsts valodā. Autors arī uzsver, ka tulkojuma prasība ir pretrunā Regulas Nr. 1348/2000 mērķiem, kuri, ņemot vērā dokumenta saņēmēja aizsardzības nepieciešamību, ir vērsti uz to, lai ierobežotu tulkojuma prasību, pamatojoties uz lielajām izmaksām un vajadzīgo laiku, un tādējādi kopumā — vienkāršotu vai paātrinātu izsniegšanu.

48 — Pirmās instances tiesas 2006. gada 6. septembra rīkojums lietā T-366/04 *Hensotherm/ITSB* (Krājums, II-65. lpp., 43. un 44. punkts).

ka sarakste starp līgumslēdzējām pusēm, no vienas puses, un sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām, no otras puses, notiks šīs sūtītājas dalībvalsts valodā. Tā kā tas ir atspēkojams pieņēmums, adresāta ziņā paliek to atspēkot atbilstoši tās dalībvalsts noteikumiem par pierādījumiem, kurā notiek civilprocess.

82. Šādu secinājumu nevar vispārīgi piemērot patērētāju līgumiem, jo saskaņā ar objektīviem kritērijiem patērētāja, kuram nav juridisku zināšanu un kurš nav speciālists, saraksti nevar pielīdzināt profesionāļa darbībām un sarakstei. Šī iemesla dēļ atbilde uz otro jautājumu ir jāattiecina tikai uz īpašo gadījumu, kurā profesionālās darbības ietvaros profesionālis līgumā ir vienojies, ka sarakste starp līgumslēdzējām pusēm, no vienas puses, un sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām, no otras puses, notiks sūtītājas dalībvalsts valodā.

D — Par trešo prejudiciālo jautājumu

83. Uzdotot trešo jautājumu, *Bundesgerichtshof* būtībā jautā, vai adresāts pielikumu tulkojuma trūkuma dēļ principā nevar

atsaukties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, ja viņš savas profesionālās darbības ietvaros noslēdzis līgumu un tajā vienojies, ka sarakste tiks veikta sūtītājas dalībvalsts valodā.

84. No Regulas Nr. 1348/2000 preambulas astotā apsvēruma izriet, ka, "lai nodrošinātu šīs regulas efektivitāti, iespēja atteikties izsniegt dokumentus ir tikai ārkārtas situācijās". Izņēmumi Kopienų tiesībās ir interpretējami šauri — *singularia non sunt extendenda*⁴⁹.

85. *Grimshaw* birojs savos apsvērumos par otro jautājumu gan atsaucās uz to, ka no dogmatiskā aspekta nav iespējams pamatot, kāpēc tādām līguma starp privātpersonām noteikumam, kuram pēc līgumslēdzēju pušu gribas ir jāattiecas tikai uz līguma izpildi, būtu jābūt ierobežojošam attiecībā uz subjektīvām publiskām tiesībām tikt uzklausītam.

49 — 2003. gada 9. septembra spriedums lietā C-151/02 *Jaeger* (*Recueil*, I-8389. lpp., 89. punkts). Šajā lietā Tiesa ir atzinusi, ka Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem (OV L 307, 18. lpp.) 17. pantā paredzētās atkāpes kā izņēmumi no Kopienų tiesiskā regulējuma par darba laika organizāciju ir jāinterpretē tādējādi, ka tās piemērošanas joma ir jāattiecina tikai uz to, ka ir nepieciešams to interešu nodrošināšanai, kuru aizsardzību šī atkāpe padara iespējamu.

86. Šaubas par šādu plašu Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta interpretāciju vispirms izraisa arhitektu līguma 10.2. un 10.4. punkts, kurā ir vienošanās, ka “jurisdikcijas vieta strīdu gadījumā ir Berlīne” un arhitektu līgums ir pakļauts Vācijas tiesībām. Šis noteikums kopā ar noteikumu par valodu līgumā, kurā ir vienošanās par sūtītājas dalībvalsts valodas izmantošanu sarakstei ar sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām⁵⁰, ir uzskatāms par spēkā esošu, konkrētu atteikšanos no pamattiesībām⁵¹. Tas šajā lietā praktiski nozīmē, ka piekrišana sūtītājas dalībvalsts tiesu jurisdikcijai vienlaikus nozīmē, ka ir spēkā tiesvedības valoda, kas piemērojama konkrētajā civilprocesā. Tas pats attiecas arī uz šķīrējtiesas klauzulām, kurās starptautiskā līguma puses pēc saviem ieskatiem iepriekš nosaka šķīrējtiesas procesa valodu.

87. Turklāt, kā pareizi apgalvo Komisija⁵², starp *Grimshaw* biroju un *IHK Berlin* noslēgtā vienošanās par vācu valodas izmantošanu ir līguma sastāvdaļa, kas ir svarīga

līguma izpildē. Šī līguma sastāvdaļa attiecas ne tikai uz saraksti, kas ir nozīmīga līguma izpildē, bet arī ietver saraksti gadījumā, ja rodas domstarpības par līgumā noteiktajiem pienākumiem, tāpat kā saraksti tiesvedības gadījumā saistībā ar šīm domstarpībām.

88. Šādā gadījumā vajadzība pārtulkot dokumentu no sūtītājas dalībvalsts saņēmējas dalībvalsts valodā vairs nevar tikt pamatota ar adresāta interešu nodrošināšanu. Tas, kurš ar savu līgumpartneri līgumā, kas noslēgts starp profesionāļiem, brīvprātīgi vienojas par noteiktu valodas režīmu sarakstē, nevar vēlāk atsaukties uz to, ka nav nodrošinātas viņa leģitīmās intereses saistībā ar šo valodas režīmu. Šāda atsauce būtu jāiekļauj ar virsrakstu *venire contra factum proprium*⁵³. Pieprasot pārtulkot pielikumus sūtītājas dalībvalsts valodā, šādā gadījumā netiek ņemti vērā Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktā nostiprināto tiesību atteikties saņemt dokumentu aizsardzības mērķi; pieņemot šādu līgumā noteiktu valodas prasību, tiek apstiprināta

50 — Ir jānorāda uz publiskas institūcijas un valsts iestādes jēdzienu līdzību. Skat. arī šo secinājumu 39. punktu.

51 — Saskaņā ar Fischinger P. *Der Grundrechtsverzicht. JuS* 2007. 808. lpp., atteikšanās no pamattiesībām nozīmē, ka pamattiesību subjekts atļauj konkrēto iejaukšanos pamattiesībās un to apdraudējumu.

52 — Komisijas apsvērumu 31. un 32. punkts.

53 — Romāņu tiesību sistēmās galvenokārt izmanto izteicienu *nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans*.

interēšu par tulkojumu saņēmējas dalībvalsts valodā neesamība un līdz ar to tiesības atteikties saņemt dokumentu atbilstoši Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktam zaudē savu pamatojumu.

piemēram, patērētājam, varētu uzspiest savu valodu, kuru patērētājs nesaprot. Patērētāja, kurš uzņēmuma “uzspiesto” valodu nesaprot, tiesības atteikties saņemt dokumentu attiecībā uz nepārtulkotiem dokumentiem būtu pamatotas⁵⁶.

89. Pretējā gadījumā dokuments būtu jāpārtulko arī saņēmējas dalībvalsts valodā⁵⁴, ja, pirmkārt, starp līgumslēdzējām pusēm ir profesionālās darbības ietvaros noslēgts līgums, kurā sarakstei ar šīs sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām ir noteikta sūtītājas dalībvalsts valoda un, otrkārt, ir izdarīta jurisdikcijas vietas izvēle, un, treškārt, ir piemērojamas sūtītājas dalībvalsts tiesības. Šāds rezultāts tomēr būtu pretrunā Regulas Nr. 1348/2000 mērķim⁵⁵.

90. Nobeigumā vēlos vēl minēt, ka šāds risinājums nebūtu piemērots pārrobežu patērētāju līgumu gadījumā. Šādā gadījumā spēcīgākā līgumslēdzēja puse, piemēram, uzņēmums, vajākamajai līgumslēdzējai pusei,

91. Šā iesesla dēļ uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresāts nevar atteikties saņemt prasības pieteikuma pielikumus, kuri ir noformēti nevis saņēmējas dalībvalsts valodā, bet gan sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru līgumslēdzējas puses profesionālās darbības ietvaros līgumā ir vienojušās izmantot sarakstei ar sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, ja viņš profesionālās darbības ietvaros noslēdzis līgumu, kurā vienojies, ka sarakste ar sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām notiks šajā sūtītājas dalībvalsts valodā, un ja nosūtāmie pielikumi attiecas uz šādu saraksti un ir noformēti līgumā paredzētajā valodā.

54 — SujECKI, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, 366. lpp.

55 — Skat. šo secinājumu 44. punktu.

56 — Skat. arī SujECKI, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, 366. lpp., kurš šādos gadījumos saskata adresāta un patērētāja īpašas aizsardzības nepieciešamību, kas tomēr nepastāv gadījumā, ja starp līgumslēdzējām pusēm ir noslēgts līgums profesionālās darbības ietvaros.

VI — Secinājumi

92. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Bundesgerichtshof* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

- 1) Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpus-tiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, kad dokuments ir izsniedzams kopā ar pielikumiem, adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu atbilstoši 8. panta 1. punktam arī tad, ja tikai izsniedzamā dokumenta pielikumi nav noformēti saņēmējas dalībvalsts valodā vai sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru adresāts saprot;
- 2) Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pastāv atspēkojams pieņēmums, ka dokumenta adresāts saprot sūtītājas dalībvalsts valodu regulas izpratnē, ja viņš profesionālās darbības ietvaros līgumā ir vienojies, ka sarakste starp līgumslēdzējām pusēm, no vienas puses, un sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām, no otras puses, notiks šīs sūtītājas dalībvalsts valodā. Tā kā tas ir atspēkojams pieņēmums, adresāta ziņā paliek to atspēkot atbilstoši tās dalībvalsts noteikumiem par pierādījumiem, kurā notiek civilprocess;
- 3) Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka adresāts nevar atteikties saņemt prasības pieteikuma pielikumus, kuri ir noformēti nevis saņēmējas dalībvalsts valodā, bet gan sūtītājas dalībvalsts valodā, kuru līgumslēdzējas

puses profesionālās darbības ietvaros līgumā ir vienojušās izmantot sarakstei ar sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām, atsaucoties uz Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punktu, ja viņš profesionālās darbības ietvaros noslēdzis līgumu, kurā vienojies, ka sarakste ar sūtītājas dalībvalsts iestādēm un publiskajām institūcijām notiks šajā sūtītājas dalībvalsts valodā, un ja nosūtāmie pielikumi attiecas uz šādu saraksti un ir noformēti līgumā paredzētajā valodā.